

Skoff 2022–2025

Ett projekt om barns och ungas delaktighet i offentlig konst

Tre konstsatsningar i Jakobstads läromiljöer där bildkonstnärer och barn skapat tillsammans

Malin Simons
Wava-institutet
2025

Skoff 2022–2025

Ett projekt om barns och ungas delaktighet i offentlig konst

Tre konstsatsningar i Jakobstads läromiljöer där bildkonstnärer och barn skapat tillsammans

Malin Simons

Wava-institutet

Dokumentation: Rahikka photography

Grafisk design: Mikael Paananen

Jakobstad 2025

Skoff-projektet och rapport har möjliggjorts tack vare stöd av Stiftelsen Brita-Maria Renlunds minne, Centret för konstfrämjande, Svenska kulturfonden, Oskar Öflunds stiftelse och Strengbergs stiftelse.

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Svenska
kulturfonden

OSKAR
ÖFLUNDS
STIFTELSE

INSTITUTET • OPIISTO

Vad är Skoff

Bli nyfiken på konst och lär dig mer om nutidskonst och stora konststatsningar genom att vara med och skapa ett offentligt konstverk!

Detta är vad barn och unga i åldern 5-15 år haft möjlighet att göra genom de offentliga konststatsningar som Skoff-projektet förverkligat i Jakobstad 2022-2025. Projektets beskrivning är *Offentlig konst i barns och ungas undervisningsmiljöer* med underrubriken *Bildkonstnären och eleven i en pedagogisk läroprocess*.

Projektet har velat bidra till en större förståelse för vad offentlig konst är och för bildkonstnärens arbete. Genom att göra konstverk i skolor och daghem tillsammans med barn och unga har de fått en inblick i hur konsten skapas och de teman och processer som ligger bakom en konststatsning.

Skoff-projektet skapades för att bidra med kunskap om konst i offentliga rum och lyfta fram konstens betydelse för barn och unga i deras utbildningsmiljöer

Det treåriga projektet Skoff genomförde under projekttiden tre offentliga konstsatser i utbildningsmiljöer för barn och unga i Jakobstad.

Målsättningen var konstfostrande och projektet ville ge både bildkonstnärer och byggnadens brukare, i detta fall barn och unga, möjlighet till en gemensam skapande läroprocess. Vi har velat visa på att konsten kan beröra samhällsfrågor, vår byggda miljö och natur samt det mänskliga livet. Projektet gav eleverna både en inblick i området offentlig konst samt bildkonstnärers arbete tack vare de konstnärer som drog projektet och genom att eleverna själva involverades i skapandet.

Processen bidrog också till större gemenskap och samhörighet i skolan. Inkludering, samarbete och gemenskap var viktiga värdefrågor för projektet.

Bakgrund

Konstsatsningarna riktades till barn och unga i olika åldrar, 5-åringar inom småbarns-pedagogiken, barn i lågstadieåldern samt högstadieelever. Skolbyggnaderna och daghemmet var nyligen färdigställda utbildningsmiljöer. Avsikten med Skoff-projektet har inte varit att ersätta procentkonsten utan bidra med interaktiva och lärorika konstupplevelser som resulterar i konstverk.

För konstsatserna vidtalades professionella bildkonstnärer som under en termin eller ett läsår tillsammans med elevgrupper och lärare skapade ett offentligt verk för skolan. Möjligheten att delta i och påverka en skapande process gav eleverna en inblick i bildkonstnärens yrkesroll och i processen att förverkliga ett konstverk.

Hållbarhet och miljöfrågor har varit centrala i projektet. Processen gav goda möjligheter att behandla aktuella samhällsfrågor och lyfta tillämpningen av hållbart lärande och miljömedvetenhet till en konkret nivå genom val av tema, material och genomförande.

Konstverket utfördes delvis i naturmaterial och/eller ekologiska returmaterial. Material som användes var t.ex. restmaterial som gammal parkett, papp, naturmaterial, spillprodukter från den lokala industrin och digitala konstverk.

Ett viktigt mål var att de barn och unga som deltog i projektet upplevde att de bidrog till och aktivt var med i processen. Bildkonstnären hade dock ansvar för det slutliga konstverkets förverkligande och att resultatet höll en hög konstnärlig nivå.

I projektplanen fanns också målsättningen att skapa intresse för, informera om och utveckla den offentliga konsten i staden Jakobstad. Projektet inleddes därför med en studieresa till Hovirinnan koulu i St. Karins samt Tusby kommun. I resan deltog representanter för projektets arbets-, styrgrupp och lokala beslutsfattare. Vi bekantade oss med Hovirinta skolans offentliga konst där eleverna deltagit i konstsatserna både inomhus och utomhus. I Tusby fick vi en inspirerande presentation av konstprogrammet för Rykmenttipuisto och pågående konstsatser i offentliga byggnader i Tusby.

Under projekttiden har även annat utvecklingsarbete gjorts för att stödja den offentliga konstens roll i staden.

Projektet har inneburit en betydande insats för bildkonstens synlighet i Jakobstad. Det är också positivt att vi med projektet har bidragit till arbetsuppdrag för bildkonstnärer samt höjd kompetens inom offentliga konstuppdrag av deltagande karaktär.

–Processen har varit mycket lärorik och inspirerar mig till att planera liknande deltagande samfundsprojekt i framtiden.

*Pia Siren, Alma daghem **

Projektkoordinator

Initiativet till Skoff projektet togs av Wava-institutets bildkonstlärare Malin Simons. Hon har en bakgrund som bildkonstnär och har också gjort några offentliga konstverk. Startskottet till projektplanen var den politiska diskussionen som pågick 2019 i Österbotten om nödvändigheten med att satsa på offentlig konst samt att den offentliga konsten inte verkade uppskattas. För henne som konstpedagog kändes det viktigt att försöka bidra med ökad förståelse och intresse för konst och kultur i samhället. Möjligheten att förändra attityderna genom att låta barn och unga få bekanta sig med offentlig konst och professionella bildkonstnärers arbete kändes naturlig. Av den orsaken var den delaktiga aspekten viktig eftersom den gav barnen inblick i konstprocessen, en jämlik möjlighet att få skapa konst, och även se sina alster användas i ett slutligt mera permanent konstverk.

Malin Simons har kontaktat lämpliga bildkonstnärer, presenterat projektet och möjliga sätt att förverkliga konstsatsningen och sedan fungerat som bollplank och vid behov rådgivare. Hon har skött det praktiska arbetet kring satsningarna samt planerat och diskuterat med konstnärerna, pedagoger, byggare och stadens representanter. Mycket arbete har gjorts för att väcka intresse för och stärka den offentliga konstens roll i Jakobstad.

Ett mål för projektet har varit att få erfarenhet och skapa modeller för en aktiv dialog med staden vid konstsatsningar. Detta har varit möjligt tack vare en styrgrupp med ansvariga från stadens olika avdelningar samt personer i ledande ställning.

Under projektåren har stadens principer för enprocentskonst uppdaterats, en arbetsgrupp för offentlig konst har tillsatts, en hemsida för offentlig konst har startats, seminarier om offentlig konst har ordnats, bidrag för en ny skolas offentliga konstverk har sökts och beviljats (TAIKE och staden Jakobstad 2025) samt ett konstprogram för stadens offentliga konst är under planering.

Som finlandssvensk utbildningsort för studier inom det visuella området på andra och tredje stadiet är det viktigt att staden är en förebild vad gäller satsningar på offentlig konst. Visionen att staden Jakobstad i framtiden är en aktiv aktör inom den offentliga konsten har börjat kännas mera realistisk!

Marknadsföringen och infon om projektet har gjorts via en egen instagramsida (@skoff.wava) och t.ex. Skoff-tygväskor har delats ut till alla barn och unga i berörda skolor och daghem. Processfilmer har gjorts alla tre åren. Konstsatsningarna har lyfts fram i media med artiklar och debattinlägg. En invånarenkät om offentlig konst genomfördes där stadsborna kunde framföra förslag och idéer för staden Jakobstad (464 respondenter). Projektkoordinatören har även i samarbete med staden och konstutbildningarna förverkligat tre seminarier för allmänheten om offentlig konst där olika aspekter av konstområdet lyfts fram.

Projektets styrning

I styrgruppen för Skoff fanns bildningsdirektör, museiamanuens, stadsdirektör, utvecklingsdirektör, direktör för kultur- och fritidstjänster, sakkunnig bildkonstnär, projektkoordinator och representanter för Wava-institutet (projektägare).

Konstutbildningarna YA och NOVIA samt forskning, utveckling och innovation (FUI) i Campus Allegro har varit viktiga samarbetspartners med sin sakkunskap och sitt stöd. Den offentliga konstens betydelse för YA och Novia är stor. Det är ett område som är under utveckling och där potentiella jobbuppdrag för utexaminerade bildkonststuderanden finns. Bildkonstnärerna som engagerats i projektet har hållit Artist talks, en del studeranden har fått praktikplatser och insyn i det praktiska arbetet och vi har samarbetat kring genomförandet av seminarierna.

Genom projektet föddes också tanken om att Jan-Erik Anderssons Bird´s nest kunde vara en del av kammarmusikfestivalen Rusk tillsammans med en platsspecifik ljudinstallation av ljudkonstnär Shawn Decker. Konstsatsningen uppfördes i Campus Allegros aula november 2024 tack vare Pro Artibus satsning på bildkonst i Österbotten

I projektets arbetsgrupper, som planerade det konkreta genomförandet av Skoff konsten, deltog i första hand den aktuella skolans/daghemmets personalrepresentanter, museet, konstutbildningarna, sakkunnig bildkonstnär, projektägaren/koordinatören.

Projektets meriterade bildkonstnärer, Jan-Erik Andersson, Pia Sirén och nabbteeri, har med sina verk och sin sakkunskap bidragit till den offentliga konsten i Jakobstad. Vi har också fått erfarenhet och modeller för förverkligandet av offentlig konst där brukarna är aktiva parter i processen.

Delaktighet

Avsikten med en konstprocess som barnen och eleverna deltar i har varit att skapa engagemang, förståelse och gemenskap. Delaktighet innebär att barnen är aktiva aktörer och en viktig pusselbit i skapandeprocessen.

–Delaktigheten är verkligen i fokus i Skoff projektet och jag blev så glad att höra att det var dagisbarnen själva som valde konstnären, genom att hålla ett röstnings tillfälle. Barnen var alltså verkligen med i processen från första början.

Pia Siren, Alma daghem

Genom att ha tillit till deras insats visar vi att deras medskapande räknas och deras andel i verket accepteras och är värdefull. När alla bidrar med en liten del till en större helhet så lyfts betydelsen av samarbete och en gemenskap där varje enskild del är viktig.

I Språkbadsskolans enkät gav ca 95% av eleverna 4-5 stjärnor på frågan Det var ett roligt projekt!, vilket kan tolkas som att projektet skapat positiva minnen av konstsatsningen.

Jan-Erik Andersson (bildkonstnär, Oxhamns skola) påtalade även betydelsen av massproduktion, dvs hundratals elevers insats, vilket ger möjlighet att skapa element som skulle

vara omöjliga, eller ta oändligt länge att göra för en ensam konstnär. Samfundskonsten där publiken medverkar i den konstnärliga processen och påverkar den, innebär en utvidgning av konstnärskapet så att konstnären även fungerar som facilitator, planerare och/eller samarbetspartner.

Konstpassagen är ett exempel på sådan konst där konstnären själv inte har full kontroll över hela verket, utan där både elever och lärare bidrar med ideer och konkret input. Enligt Andersson är detta ett sätt få in ett överraskningsmoment, som öppnar upp verket gentemot världen, utan att ge avkall på konstnärlig professionalitet. (Jan-Erik Andersson, Oxhamns skola)

Att delta i ett gemensamt skapande kan åstadkomma en förändring i de medverkande, hos publiken, i saker och ting eller i miljöer. Skapandet kan till exempel ta fram nya perspektiv, främja välbefinnande och utveckla olika färdigheter.

I den feedback i form av enkätsvar som elever gav på konststatsningen i Oxhamns skola hade ca 75% fått en bättre förståelse för vad bildkonst är och för bildkonstnärens arbete.

Elevernas upplevelser av skapandet och kontakten med bildkonstnären skapar minnen och känslor de bär med sig in i vuxenlivet. Det bidrar till ett aktivt lärande och en kunskap som blir en integrerad del av deras konstsyn. De kan efter denna erfarenhet ha fått nya perspektiv på både sig själva och sin miljö samtidigt som de lärt sig nya färdigheter och jobbat för ett gemensamt mål.

Synlighet

Marknadsföringen och infon om projektet har gjorts via en egen instagramsida (@skoff.wava) och t.ex. Skoff-tygväskor har delats ut till alla barn och unga i berörda skolor och daghem. Även kort med projektmotiv och insekttatueringar (Språkbadet) för eleverna har gjorts till avslutningsfesterna. Vi har också gjort inbjudningskort till vernissager och bjudit på festservering.

Processfilmer har gjorts alla tre åren och aktiviteter har fotograferats för att projektet ska kunna presenteras och erfarenheterna delas. Konststatsningarna har lyfts fram i media med artiklar och debattinlägg. En invånarenkät om offentlig konst genomfördes där stadsborna kunde framföra förslag och idéer för staden Jakobstad (464 respondenter). Projektkoordinatören har även i samarbete med staden och konstutbildningarna förverkligat tre seminarier för allmänheten om offentlig konst där olika aspekter av konstområdet lyfts fram. Pull up med Skoff logo har använts vid olika infotillfällen.

Offentlig konst

Vad är procentkonst?

Enprocentsregeln uppkom i Sverige på 1930-talet genom ett statligt kulturpolitiskt initiativ. Staten ville ge ekonomiska förutsättningar för att utveckla kulturella och sociala värden i de offentliga miljöerna, men också bereda möjligheter för konstnärer inom bild- och formområdet att vara med och gestalta de nya miljöer som byggdes för offentliga institutioner. I Finland har offentlig konst funnits i över hundra år men enprocentsprincipen har tillämpats sedan 1960-talet.

Enprocentsprincipen innebär att cirka 1 procent av budgeten för byggnadsprojektet går till konst. Konstverk förverkligade med enprocentsprincipen genomförs vanligtvis genom ett planläggnings- eller finansieringsbeslut av kommunen. Den kan till exempel ställas som villkor för överlåtelse av en tomt. Principen lämpar sig för ny- och ombyggnad, kompletterande byggnad och infrastrukturbyggnad.

Konst som genomförts i enlighet med enprocentsprincipen kallas ibland för procentkonst eller procentkonstverk.

Offentlig konst – så mycket mer!

Centralen för Konstfrämjande (Taika) har de senaste åtta åren genomfört fyra opinionsundersökningar där det framgått att 72-79% av finländarna gärna vill ha konst i byggnader och utomhusmiljön på sin hemort. Många anser alltså att den offentliga konsten är viktig och förbättrar livskvaliteten. Den skapar trygghet och i anslutning till konstverken uppstår ofta naturliga samlingsplatser. Det har konstaterats att värdet på fastigheter ökar i närheten av offentlig konst och driftskostnader och underhåll av området minskar när konsten bidrar till ökad trygghet genom nya målpunkter, rörelsemönster och en trivsamt miljö.

Utmärkande för den offentliga konsten är att den kan definieras som demokratisk eftersom den finns utomhus eller i byggnader öppna för allmänheten och alltså är tillgänglig för alla.

Man har genom historien satsat på offentlig konst för att berika livsmiljö. Den har genom tiderna haft olika funktioner och bland annat lyft upp betydelsefulla personer och påverkare eller minnesvärda händelser. Men idag finns det även offentliga konstsatsningar som inte har detta tydliga syfte. Konsten kan ha fokus på att visuellt berika miljön men kan också förmedla ställningstaganden eller lyfta fram tidlösa eller universella teman. Med den offentliga konsten kan en stad eller kommun starkt förmedla sin profilering, samhällets rådande värderingar och platsens anda.

Offentlig konst kan t.ex. vara skulpturer, väggmålningar, designade fasadmateriell eller reliefer, ljud- och ljuskonst, videoprojektioner och funktionella föremål i gatubilden som planerats av bildkonstnärer. Tillfälliga och icke-materiella konstsatsningar blir allt mera vanliga inom den offentliga konsten och kan bestå av performancer och konstupplevelser som stadsborna kan delta i utan avgifter.

Många lyfte i den senaste undersökningen (Taike 2022) fram att den offentliga konsten är en motvikt till vardagen och skapar stimulans, utmanar oss till eftertanke eller skapar intressanta diskussioner och frågor. För drygt hälften av den så kallade millenniegenerationen avgör tillgången till konst var de vill studera och arbeta. Med samtidskonstens uttryck kan vi lyfta fram stadens identitet, historia och skapa visuellt lockande stadsrum och inomhusmiljöer. Konsten ger karaktär och dragningskraft åt orten.

I det nationella arkitekturpolitiska programmet kopplas den offentliga konsten starkt till nybyggen, som en viktig aspekt av den byggda miljöns betydelse för välmående och hälsa. Icke-platser kan få karaktär och bli inbjudande ställen för möten och liv. Genom satsningar på den offentliga konsten stöder man kommuninvånarnas välmående och upplevelse av tillhörighet.

Konst i skolor och daghem

Konstverk i barns och ungas utbildningsmiljöer skapar en känsla av trygghet och blir ofta samlingsplatser. (Taike: Prosentti taiteelle hanke 2014)

Offentlig konst i skolan berikar miljön och ger alla barn en jämlik möjlighet att se och uppleva konst. Genom en delaktig process kan demokratifrågor lyftas fram. När eleverna blir delaktiga i gestaltningen av sin skolmiljö kan frågor, om hur vi ser på vår närmiljö och utvecklar den, behandlas.

Med fördomsfria val av konstverk kan samtidskonsten bli representerad och elevernas konstsyn breddas. Konstsatsningarna är också en viktig del av skolans bildkonstfostran och kan öppna upp för konstfostrande samtal och diskussioner.

Enligt Onna Myllyntaus doktorsavhandling från 2023 visade forskningsresultaten att offentlig konst i skolmiljön lämpar sig väl för att stödja kognitiva processer. Genom att pedagogiskt använda sig av läromiljöns konst kan man skapa samhällsinriktade diskussioner som också berör konstvärldens olika fenomen och frågor som lyfts fram i konsten. Bildkonstlärare som deltog i forskningsprojektet behandlade ofta teman som stärkte gemenskap och bidrog till samhällsfostran.

En central slutsats i doktorsavhandlingen är att offentlig konst i lärmiljöer är socialt jämlik och tillgänglig samt ger möjlighet till gemensamma upplevelser och diskussioner och ibland även skapande. Konstverken kan bidra pedagogiskt till skolvärlden speciellt i ett mera holistiskt och erfarenhetsbaserat lärande. (Onna Myllyntaus 2023. Julkinen taide 2010-luvun koulujen ja oppilaitosten oppimisympäristöissä: hankinnan, kohtaamisen ja opetuskäytön näkökulmia, Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta)

Offentliga konst seminarier i Campus Allegro

I avsikt att informera, skapa intresse och debatt samt utveckla den offentliga konsten i regionen så har tre seminarier arrangerats på Campus Allegro under tiden 2022-2025.

Offentlig konst – utmaning och möjlighet

Projektperioden inleddes med ett allmänt hållet seminarium 29.2 2022 där vi informerade om offentlig konst och hur den kan förverkligas. Seminariet gav info om finansieringsmöjligheter

samt en presentation av Tusbys ambitiösa konstprogram och pågående procentkonstsatsningar i offentliga byggnader.

Bildkonstnären Kristiina Tuura gav en inspirerande inblick i sitt miljöorienterade skapande. Hon använder olika restmaterial för installationer i utomhusmiljöer och offentliga rum.

- Maija Kasvinen, konstexpert, Konstfrämjandet/Taike. Info och inspiration om konstsatsningar och strategier för förverkligandet av offentlig konst inom stad och kommun.
- Minna Tuominen, konstantendent, Tusby kommun. Suunnitelmista tekoihin!
- Kristiina (Tikke) Tuura, bildkonstnär. Roska ja Kauneus. Taiteilijan teokset käsittävät kulutus – ja ympäristökysymyksiä esteettisin keinoin ja iloittavat hylätyllä tavaramalla.
- Marika Holm,| lektor i bildkonst, Novia. Bildkonst och demokratifrågan – Relationella konstsatsningar i Stockholms stad

Fluff, Lull-Lull eller kulturplanering som regional möjlighet?

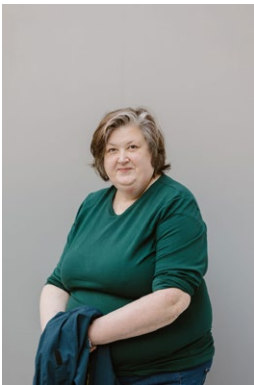
Det andra seminariet 14.3 2024 var öppet för allmänheten men speciellt riktat till regionens beslutsfattare, kulturaktörer och tjänstemän inom stadsplanering och kultur. Det hölls på Campus Allegro och ville lyfta frågor om konstens roll i stadsutvecklingen.

- Hur kan bildkonsten bidra till att Jakobstad blir en mera trygg, levande och attraktiv kulturstad?
- Hur ska framtida satsningar se ut?
- Vilka synergier finns mellan konsten och det offentliga byggandet och vår gemensamma stadsmiljö?
- Är bildkonsten och en långsiktig konstplan stadens oanvända kort för trivsel, synlighet och livskraft?

Efter inspirerande keynote anföranden av inbjudna talare avslutades tillfället med paneldiskussioner med tjänstemän, politiker och kulturaktiva i Jakobstad. Viktiga samarbetspartners för seminariets planering, genomförande och finansiering var denna gång staden Jakobstad, konstutbildningarna i Campus Allegro och Jakobstadsregionens utvecklingsbolag Concordia.

- Antti Korkka, chef för kulturtjänster, Taidekaupunki Mänttä-Vilppula -Taide kunnan elinvoiman, näkyvyyden ja identiteetin rakentajana.
- Eljas Suvanto, konstkoordinator -Taideohjelma Lumoava Kangasala ja tämän hetken taidesatsauksia.
- Heini Orell, konsultföretaget Frei Zimmer -Taideohjelmat osana kaupunkisuunnittelua.

Bildkonstnären-samhällets låga eller plåga?

Det tredje och avslutande seminariet hölls 26.3 2025 och hade fokus på bildkonstnärens roll i den offentliga konsten. Som en del av festivalveckan Viva Allegro lyfte vi denna gång fram olika bildkonstnärer samt den offentliga konstens frihet att behandla frågor av etisk och samhällelig betydelse. Under seminariet presenterades även konstsatsningarna som SKOFF-projektet gjort i Jakobstad. Seminariet avslutade SKOFF-projektets tre-åriga arbete för mera konst i barns och ungas utbildningsmiljöer och ordnades i samarbete med Sinfoniettan/Viva Allegro och konstutbildningarna, Novia, YA.

- Rita Leppiniemi, bildkonstnär - Den samhällsengagerade bildkonstnären och platsspecifika utställningar i stadsmiljö/OUR AIR i Jakobstad.
- nabbteeri, bildkonstnärer - Bricoleurs trädgård-Konst i hopplöshetens tid.
- Malin Simons, projektkoordinator - SKOFF-projektets offentliga konstsatsningar i utbildningsmiljöer i Jakobstad 2022-2025.
- Sandra Kantanen, fotokonstnär - Processer och erfarenheter
- Markus Åström, curator - Pro Artibus och offentlig konst.

Skoffkonsten

Konstpassagen Oxhamns skola 2022-23

Nya Oxhamns skola, med elever i åldern 12-16 år, byggdes i anslutning till en äldre del av skolan. Skolan planerades av Laaja arkitekter och omfattar 4681 kvadratmeter. Skolan färdigställdes våren 2023.

Bildkonstnär Jan-Erik Andersson valdes av arbetsgruppen för Skoff-projektets konst i Oxhamns skola. Andersson är känd för sina offentliga konstverk i olika skolor, till exempel Rastis skolan i Nordsjö och Leinola skolan i Tammerfors, där han utöver traditionella bildkonstmetoder även använder skrivna texter, musikvideo, golvmosaik samt oväntade utrymmen som taket, för att skapa en stämning och identitet åt skolan. Interaktivitet är en viktig del av arbetena.

Hans verksamhet inom bildkonst är varierande, bred, lekfull och utmanande. Som person bedömdes han vara lämplig och inspirerande just för elever i högstadieåldern.

Om Jan-Erik Andersson

Jan-Erik Andersson är en bildkonstnär, som fritt rör sig över gränserna mellan olika konstnärliga uttryckssätt. Andersson blev doktor i bildkonst vid Bildkonstakademien 2008. Som en del av sina studier byggde han Life on a Leaf huset på Hirvensalo i Åbo.

Andersson var en av de första konstnärerna i Finland som började använda digitala verktyg i början av 1990-talet.

(källa: <https://se.taiko.art/jan-erik-andersson>)

"Jag vill sprida ut positiv energi, fantasi, färgrikedom och att hjälpa människor till en bättre kommunikation. Under den 'glada' ytan, som utmärker mina konstverk, finns dock ofta motiv, som kan vara mycket allvarliga. Min bakgrund som svår stammare har hjälpt mig att upptäcka hur mycket omgivningen påverkar vår livsglädje. Ett konstverk på väggen, eller i den offentliga miljön, kan här vara till stor hjälp!"

Ett konstverk blir till

Processen fick sin början redan i april 2022 med att konstnären besökte skolan, en plats valdes för konsten tillsammans med rektor, bildkonstlärare, arkitekt och arbetsgrupp. Diskussioner och planer med skolans representanter/bildkonstlärare inleddes.

Eftersom elevernas delaktighet skulle ske på bildkonstlektionerna så planerades elevernas andel i tätt samarbete med bildkonstlärarna. Eleverna skulle involveras i de olika arbetsmomenten och med helt olika tekniker. Jan-Erik hade en vision om ett tredelat verk i olika tekniker och mycket diskussioner fördes med bildkonstlärarna Tiina Moisio och Monica Liljestränd-Jutila om hur idéerna kunde utvecklas för att bli pedagogiskt genomförbara och intressanta bildkonstlektioner som samtidigt ger ett beständigt och kvalitativt resultat för konstverket. Under vårterminen gjordes efterforskning av återvinningsmaterial och materialtester av projektkoordinatören.

Projektet inleddes hösten 2022 med konststatsningen i Oxhamns skola kring elevernas valda tema Människan. På Jan-Erik Anderssons förslag planerades det tredelade verket i den låga korridoren som förbinder den gamla skoldelen med den nya skolan. Placeringen kan definieras som en otrivsamt ickeplats som mest fungerade som en genomgång. Resultatet, en konsthet med gallerikänsla i olika tekniker som kallas Konstpassagen, förbinder nu den nya skolan med den gamla på ett värdigt och intressant sätt.

Skapandet med eleverna inleddes med en presentation av Skoff-projektet, Jan-Erik Anderssons konstnärskap och uppgifter kring offentlig konst. När det konkreta konstarbetet påbörjades i oktober 2022 deltog Jan-Erik och ledde tillsammans med bildkonstläraren det inledande arbetet i alla elevgrupper. Processen inkluderade över 260 elever i åk 7-9. Bildkonstlärarna och bildkonsteleverna jobbade därefter på bildkonstlektionerna med konstprojektets olika skeden i dryga 3 månader med genomförande och efterarbete.

Konstprocessen i detalj ur bildkonstlärarens synvinkel

De inre organen i en pixelerad gubbe

Idén växte fram ur Jan-Erik Anderssons tanke om ett litet skräckkabinett i korridoren.

Eftersom Skoff-projektet vill lyfta hållbarhetsfrågor föreslog projektkoordinatören gammal ekparkett som ett konstunderlag för ett av verken för att binda samman materialen i den nya och gamla skolbyggnaden och få ett beständigare utförande. Efter en del efterforskning hittade hon gamla kvadratiska ekparkettskivor hos firman Ena Golv och tak som de var villiga att donera. Plattorna behövde putsas upp och eleverna i yrkesskolan Optima åtog sig att slipa och såga till dem. Under några månader undersökte projektkoordinatören olika tryckalternativ för hur elevernas teckningar bäst kunde överföras till ekparketten. Tillsammans kom vi fram till att schabloner skulle ge bäst resultat och tekniken testades grundligt i skolan.

Åk 8 och 9 tillval tecknade organ och diverse delar ur människokroppens inre. Läraren googlade fram inre organ som printades ut och fanns som tillgång för eleverna. Det behövdes en hel del eftersom plattorna var ca 70 st, när organen "tog slut" blev det att ta till synapser, virus och bakterier.

Gymnasiets civiltjänstgörare digitaliserade elevernas bilder och bilderna skickades till reklamfirman Graphics som gjorde schabloner i limplast. Dessa schabloner förde eleverna över på ekplattorna. Sen rullades svart målfärg på i två lager. Eleverna pillade bort schablonen och lackade sedan ekparketten. Ca 5 st 90 minuters pass tog elevernas arbete i anspråk.

Att arbetet lyckades så pass bra som det gjorde berodde helt på den avgörande faktorn att det var två vuxna i klassrummet under hela processen. Civiltjänstgöraren fick också i uppgift att göra testbilder som kunde användas för att prova olika olika sätt att påföra färgen; dutta, måla eller rulla. Också olika lack testades för bästa nyans och glans på ekparketten.

188 keramikansikten på pelare

Vi använder dagligen emojis då vi kommunicerar med varandra. De uttrycker enkelt olika känslor. Eleverna började med att välja ut några favoriter som de ritade om till realistiska runda ansikten. Hur ser t. ex. ögonen och munnen ut när man är arg, ledsen, glad eller förvånad? Vilka andra detaljer finns i ett ansikte? Varför har emojis inga näsor?

Arbetet fortsatte med att forma en emoji i lera. Fingrar och pinnar användes för att trycka in och bygga på olika delar. Ansiktena skapades ovanpå träpluggar för att underlätta monteringen. Processen då mjuk lera förvandlas till hård keramik är lång och tidskrävande; formning, torkning, råbränning, penselglasering och slutligen en till bränning.

Alla elever i årskurs 7 och två klasser i årskurs 8 deltog i arbetet med pelaren, totalt nästa 190 små ansikten.

Jag själv som insekt/fågel/blomma/torn

Under sitt besök fotograferade Jan-Erik en panoramabild med drönare av Jakobstad samt diverse kända pipor och torn i staden. De här fotografierna kom att bli bakgrunden till den digitala bildkonstens alster.

Åk 9 gjorde sina arbeten som ett förberedande experiment och bilderna verkade fungera. Eleverna i kursen Digital bildkonst jobbade på ipads och i appen Procreate. Niorna var rutinerade tecknare så det var inget problem för dem. När åk 8 fick samma uppgift blev det en djupdykning utan träning och ganska tufft för eleverna men de klarade av utmaningen med att jobba med färg, lager och teckna en insekt och ett självporträtt samt för att slutligen sammanföra dem till en bild. Arbetet i klass tog upp till 6 veckor. Något enstaka arbete blev på hälft av olika anledningar. Här var det bildkonstläraren Monica och civiltjänstgöraren Alexander som jobbade fram en pedagogisk metod för bilderna medan Jan-Erik stod för idén och sammanställningen av bilderna.

Det digitala trycket printades på "fototapet" i våder som kunde limmas på väggytan efter att man fuktat ytan på baksidan.

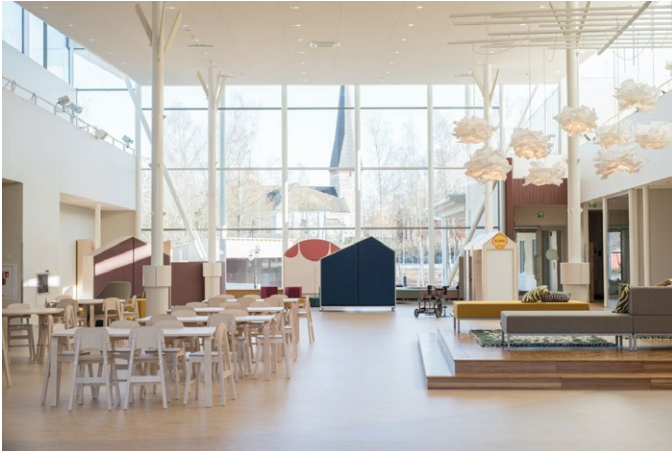
Staden Jakobstad renoverade och anpassade utrymmet för konsten med mörkmålade väggytor, nytt takmaterial, ny belysning och nya räcken som krävdes för tillgängligheten.

Jan-Erik Andersson höll ett uppskattat Artist talk för Yrkehögskolan Novias bildkonststuderanden 23.3 2023.

En enkät om hur eleverna upplevt projektet genomfördes i grupperna under vårterminen 2023.

Invigning

Konstpassagens vernissage hölls 22 mars 2023 i samband med att Oxhamns nya skolan invigdes. Det bjöds på tårter/Skoff bakverk i gult och orange med anledning av Konstpassagen invigning. Under den nya skolans kvällsfest höll stadsdirektören, rektor och projektkoordinatorerna tal och fina musikframträdanden av elever framfördes. Skoff tygväskor delades ut åt de Oxhamns elever som deltagit i konstprojektet. Vi gjorde även vykort med motiv ur pixelfigurens inre organ. En processfilm om hur Konstpassagen kom till sammanställdes av Julia Rahikka.

Meidän metsä Alma daghem 2023-2024

Alma daghem är ett centraldaghem i Jakobstad för cirka 180 svensk- och finskspråkiga barn i åldern 0-5 år. Daghemmet, som ägs av Ebba fastigheter ab, färdigställdes i mars 2020 och är planerat av Arkitektbyrå Wingren.

Barnen väljer bildkonstnär

I Alma daghem ville vi öppna upp valet av bildkonstnär så att daghemmets personal och barn själva skulle kunna välja bildkonstnär. Det kändes som en fin möjlighet att öppna upp demokratifrågan och låta barnen bli en del av processen redan från början. Under vårterminen 2023 gjorde projektkoordinatorn därför en intresseförfrågan att delta i Skoff-projektet till 11 bildkonstnärer runtom i Finland. Många olika konstformer och tekniker var representerade bland bildkonstnärerna men en gemensam nämnare var att de behandlade natur och miljö i sin konst eller använde sig av återanvända eller miljövänliga material eller konstekniker. Åtta av dem var intresserade och hade möjlighet att ställa sig till förfogande för projektet.

Av dessa valde arbetsgruppen fyra bildkonstnärer som skulle få göra ett skissförslag som också innehöll en pedagogisk plan på hur barnen skulle kunna involveras i skapandeprocessen. Konstnärerna ombads också göra en förkortad version av sin plan i form av en printad roll up med bilder och text för barnen. Skissuppdraget gick åt bildkonstnärerna Timo Vaittinen, Pia Siren, Henna Laininen och Pasi Autio.

Hösten 2023 inleddes med val i Alma daghem. Pedagogerna hade under en veckas tid presenterat bildkonstnärer åt alla barngrupper i daghemmet (180 barn) genom att visa konstnärernas roll ups och berätta om de olika konstidéerna. I slutet på veckan röstade alla barn och personalen med egna valsedlar i röstbåset där de olika konstsatserna fanns presenterade på lådor. Bland förslagen fanns fotokonst och performance (Pasi Autio), flaggkonst av lokala segeltygsmaterial (Timo Vaittinen), ordkonst och konstskapande med naturfärger och naturmaterial till en egen konstbok (arbetsgrupp Henna Laininen) och konst med temat träd, fågelbon och fjärilar (Pia Sirén). Tillfället var högtidligt och en fin introduktion till hur ett demokratiskt val går till.

Bildkonstnär Pia Sirén valdes för uppdraget.

Pia Sirén

Pia Sirén (f. 1982) är en skulptör som huvudsakligen arbetar med skulptur och platsspecifika installationer. Hennes arbeten kretsar kring natur, landskap och människans förhållande till dessa. Med hjälp av konstgjorda och vardagliga material som plast, presenning, delar av byggställningar, aluminiumstegar, isoleringsmaterial, hinkar, slangar, plankor och buntband gör hon installationer och tillfälliga verk som liknar teaterkulisser av natur. I Siréns landskap förenas verkliga naturformer med fiktiva vyer och minnesbilder. Allt blir plötsligt mycket tydligt och människans förhållande till naturen granskas i dessa landskapsillusioner som man ofta kan vandra runt i. Ekologiskt tänkande är en oskiljaktig del av hennes arbete och eftersom det var något som betonades i Skoff projektet blev hon intresserad att delta.

År 2023 valdes Pia Sirén ut för Lönnströms konstmuseums sjunde projekt att genomföra en tropisk trädgård kallad Big Botanic. Skulpturen, som ska stå färdig nära Raumo centrum hösten 2025, kommer att vara flera hundra kvadratmeter stor. En tropisk trädgård byggd av byggnadsställningar, presenningar, plast, rep och virke kommer att fungera som plats för konserter och workshops. Likt en botanisk trädgård kommer verket, som bringar tröst från det exotiska och avlägsna, att rivas om två månader. (Källa Wikipedia)

Vår skog

Pia Sirén fick idén att skapa ett deltagande konstprojekt med skogen, träd, fåglar och insekter, som tema. Projektets namn blev Vår Skog och hänvisar till att konstverkstäderna tillsammans med barnen var en viktig del av verket. Hon ville också skapa ett verk som skulle involvera de kommande dagisbarnen flera år framöver. Dagiset fick fragment av natur och skog till inomhusmiljön som de tillsammans skapade genom verkstäderna.

Ett konstverk blir till

Hösten 2023 inledde Pia Siren skapandet tillsammans med alla svenska och finska 5-åringar. Ca 70 barn uppdelade i mindre grupper deltog i projektet. Samma barn fick skapa under tre olika workshop tillfällen.

Träd och löv (redogörelse av Pia Sirén)

Den första verkstadsveckan i november 2023 hade löv och träd som tema. Barnen hade i sina grupper på förhand gått ut och plockat löv och torkat dom på sina avdelningar. De tecknade med kol och grafitkrita på ett stort gemensamt pappersark på golvet. Barnen fick studera de olika formerna och avbilda dem. Vi provade också på att måla schabloner med akrylfärger och gjorde en liten lövskog med löven fasttejpade på pinnar. Det var viktigt för mig att i verkstäderna försöka skapa en fri och inspirerande stämning och barnen verkade verkligen njuta av skapandet.

Det stora pappret med barnens löv teckningar användes sedan till ett tryck som printades på stora bitar flaggtyg. Jag hade först bearbetat teckningarna och tillsatt gröna nyanser digitalt. Materialet av plastflaskor var till 100% återvunnet tyg, och det printades sammanlagt 100m² lövmönster av den österbottniska firman Santala print. Dessa tunna och delvist genomskinliga tyg hängdes sedan på våren upp i en av pelarna med hjälp av skylift och aluminiumstänger så att det bildade en rund trädkrona på ca 6 meters höjd. Det printades också enstaka löv, 12 stycken i olika storlekar, som tejpades på golvet. Tanken var att dagisgrupperna kunde samlas kring trädet, alla kunde hitta ett löv att sitta på, eller att aktivera barnen till att hoppa från löv till löv. Vi bestämde oss för att göra konst-träd av pelaren närmast huvudingången för dess synlighets skull, man ser trädet så fort man kommer in, och under den mörka årstiden syns trädet också bra ut genom det stora fönstret. Trädet belystes nerifrån och från sidan med gröna spotljus.

Fågelbon

Den andra verkstadsveckan i februari 2024 fokuserade på fågelbon. Vi började med att fundera på hur fåglar också bygger hem och tittade på olika slags bon. Alla barn fick skapa ett eget bo av lera och naturmaterial såsom kvistar, vass, gräs, torkade blommor, nötter, frön, snäckor, stenar etc. Bona byggdes på stadiga kartongskivor och ställdes ut på fönsterbrädet vid det stora fönstret. Barnen uppmuntrades till att fritt forma sina bon och prova på de olika materialen. En stor kub av trä (som fanns färdigt på daghemmet) förvandlades till ett gemensamt bo som barnen tillsammans fick skapa och gå in i då de blev klara med skulpturerna. De fick leka och fantisera att de själva var fåglar eller andra djur som bodde i boet. Kojan byggdes av nät, klämmor och stora gröna löv utklippta ur återvunnen mässmatta.

Vi hade även skaffat återvinningsvirke av olika slag som sågats till pinnar i olika tjocklekar och längder. Barnen fick alla vara med och måla pinnarna med akrylfärg. De minsta pinnarna målades med gult och rött, de mellersta med grönt o blått, och de stora med blått och rött. Dessa pinnar använder jag sedan som byggmaterial till fågelbona, de limmades och skruvades ihop och fästes högt uppe i en av pelarna och på väggytor runt om i dagiset. I framtiden kan olika barngrupper tillsammans med pedagoger placera ägg eller fåglar i något av bona så att de ibland är bebodda. Det blev sammanlagt fem stycken fågelbon i olika storlekar. Fågelbona fick spot-ljus belysning så att de framhävs. Studerande från Novia bildkonst fungerade som assistenter under workshoparna.

Fjärilen

Den tredje verkstadsveckan i Jakobstad i april 2024 hade fjärilar som tema. Vi studerade olika fjärilar, deras vingar och mönster, pratade om fjärilarnas egenskaper och läste delar av en bilderbok tillsammans ("Fjärilarnas rekordbok" av Katja Bargum). Jag hade på vintern under förra verkstadsperiod fotograferat barnen enskilt och printat och klippt ut bilderna på dem. Barnen fick nu limma fast sina bilder på brunt papper och planera och teckna ett par vingar åt sig själva med kriterior. Verken hängdes upp på väggen som en stor helhet. Barnen fick sedan skapa vingar som man kan klä på sig av återvunnet paff, remmar, och andra restmaterial så som

tygbitar, kartor, papper, tapetbitar etc. Jag skar ut vingpar till alla dagisets barn, totalt ca 200 st, de som inte deltog i verkstäderna fick dekorera dem på egen hand i sina grupper. Under veckans gång skapade jag också en sk.”tittmålning” av målad faner med fjärilens metamorfos som tema; en puppa, larv och fjärilar. Man kan alltså ställa sig bakom målningen och sticka fram sitt ansikte i hålen. Målningen är på hjul och den kan även flyttas utomhus. Stommen till tittmålningen byggdes av Johan Skog (Alerte ab) som också hjälpte med monteringen av trädet och bona.

Konstverksarbete och montering

Pia jobbade under en dryg vecka med att forma bon av de pinnar barnen hade målat, hon målade tittmålningen och monterade de övriga delarna. Tekniska lösningar hade diskuterats med projektkoordinatorn och byggaren Johan Skog. Han specialtillverkade fästen för trädstolpen och metallrören som behövdes för att kunna hänga upp och forma den stora trädkronans textilvåder.

Vernissage och konstverksinvigning i Alma daghem

Pia var väldigt glatt överraskad över hur positivt projektet togs emot både av barnen och dagispersonalen. Konsten fick ta plats, ett stort ”ateljé” utrymme avskärmades till projektet strax innanför huvudingången till dagiset, vilket gjorde att konsten blev synlig också för föräldrarna som lämnade och hämtade sina barn. Den stora fönsterväggen gjorde att barnen ute på gården också kunde följa med skapandet. Det blev en unik och inspirerande skaparkänsla pga det fina utrymmet. Konsten var inte något som var i vägen eller undangömt utan något som lyftes fram och uppskattades.

Vernissagefesten 15.5 2024 blev pricken på i:et för projektet. Barnen kom med sina familjer och firade konsten. Det blev festtal, musik, fjärilsdans med vingar, processvideo, bildspel, färgläggningsbilder enligt konsttemat, väskutdelning med frökort, tittmålningsfotografering och servering. Det är viktigt att visa för barnen att konst är något som uppskattas och vi var glada över att så många barn och föräldrar kom. Daghemmet hade inte pga Covid restriktioner haft möjlighet att ordna något öppet hus- tillfälle sedan det öppnades, så vernissaget uppskattades verkligen av föräldrarna och personalen.

Livsformernas aula 2024-2025 Språkbadsskolan

Språkbadsskolan är en tvåspråkig enhet som består av förskola samt grundskoleklasser, 1-5, med kapacitet för 450 elever. Den nya skolan planerades av NAC Arkkitehdit Oy och färdigställdes 2020.

För projektkoordinatorn var det en dröm att kunna engagera konstnärerna nabbteeri i Skoff-projektet. Deras konceptuella och miljönriktade skapande är alltid genomtänkt och omsorgsfullt genomförd och deras tematik kändes intressant och högaktuell. Möjligheten att kunna introducera den här typen av samtidskonst i en utbildningsmiljö och få se hurdana former konsten kunde ta sig i samarbete med eleverna var en spännande möjlighet. Eftersom den första kontakten med nabbteeri togs redan i början av 2022 när medel beviljats så kunde nabbteeri anta utmaningen att förverkliga konst i Språkbadsskolan 2025. Projektet väckte deras nyfikenhet trots att det pedagogiska sammanhanget och området offentlig konst av den här typen var relativt obekant för dem.

Om nabbteeri (foto)

nabbteeri är en konstnärlig enhet som består av konstnärssduon Janne Nabb (f. 1984) och Maria Teeri (f. 1985). För närvarande är de bosatta i Övermark, Finland. I nabbteeri smälter deras identiteter och aktörskap samman på ett lekfullt sätt, och i sina verk granskar de möjligheterna för samlevnad och kulturer bestående av många arter.

Deras konst består huvudsakligen av parasitkänsliga installationer med fokus på kopplingen till den omgivande obrukade jorden. Konst och trädgårdsarbete flätas samman i deras verksamhet, vilket har haft ett stort inflytande på deras tänkande under det senaste decenniet. nabbteeris verk har visats på flera platser mellan Norðurlandahúsið i Tórshavn, Färöarna, och Art Sonje Center i Seoul, Sydkorea. 2019 deltog nabbteeri i den 58:e Biennale Arte i Venedig. Deras favoritprojekt hittills har varit på Färgfabriken i Stockholm, där nabbteeris whatever lives bends down var konsthallens huvudutställning hösten 2023. Konstnärerna kommer att delta i Helsingforsbiennalen 2025.

Inledning

nabbteeri besökte Språkbadet redan 2023 för att bekanta sig med byggnaden och personalen. Nästa besök gjordes våren 2024. nabbteeri hade en tanke om att göra en trädgårdssatsning på skolgården eller i någon oanvänd del av skolgården, kanske i form av en mobil konstträdgård. Personalen ställde sig dock tveksamma till idén. Skolgården är liten och i hård användning. Där har också förekommit en hel del vandalism av ungdomar som håller till på gården kvällstid och under somrarna. De upplevde också att eleverna inte skulle hinna ta del av verket eftersom de är lediga under sommarmånaderna. Trots att den vissnade trädgården är en del av nabbteeris koncept så önskade personalen en mera estetisk och bestående konstssatsning.

*—Kuten julkisen teoksen suunnittelussa aina, myös tässä hankkeessa arkiset reunaehdot muokkasivat teosideaa; pyrimme suunnittelutyössä huomioimaan sekä oppilaiden että henkilökunnan tarpeita ja näkökulmia.
nabbteeri, Språkbadsskolan*

Efter att ha sett sig omkring inomhus hittades två möjliga placeringar för konst, en hög vägg och en stor grå platsbyggd hylla nära ingången som inte hade någon klar användning valdes. Centrala teman som nabbteeri ville lyfta fram var naturens mångfald, att studera och undersöka detaljer i den egna omgivningen och som en del av detta besöka Aspegrens trädgård.

Aspegrens trädgård

Aspegrens trädgård och Rosenlundbacken är en unik trädgårdsmiljö inom stadsområdet. Rosenlund byggdes av prosten Gabriel Aspegren på 1700-talet och trädgården är en av de äldsta prästträdgårdarna i Finland och en unikt välbevarad miljö i Norden.

Gabriel Aspegren var kyrkoherde och senare prost i Pedersöre och Jakobstad under andra hälften av 1700-talet. Han var uppvuxen i nyttans tidevarv och en ivrig anhängare av de nya idéerna att utveckla jord- och trädgårdsbruket, t.ex. introducerade han äppel och potatis i trakten.

Stenmurar omgärdade ört- och nyttoträdgården, som var terraserad och indelad i symmetriska kvarter. Idag är Aspegrens trädgård återskapad med grusgångar, odlingskvarter och ett tolvkantigt lusthus mitt i trädgården enligt gamla ritningar bevarade från prostens tid.

Trädgården är inte enbart funktionell där nyttoväxter dominerar utan även det estetiska får ta plats i både färg och form.

I trädgården växer även fleråriga växter som är grupperade enligt användning, t.ex. läkemedels- och kryddväxter enligt 1700-tals modell. Förr var det nämligen viktigt att hålla sig med ett husapotek. Ingredienserna fick man ofta från den egna trädgården eller från örtagården. Ett guldorn i trädgården, som eleverna fick bekanta sig med, är sockerplantan från 1880 eller *Stevia rebaudiana* som är 700 gånger sötare än vanligt socker.

(infor från www.museiportalosterbotten.fi)

Ett konstverk blir till

nabbteeri gjorde våren 2024 ett skissförslag med pedagogisk plan, konstföreläsning fick namnet Livsformernas aula. Huvudsatsningen var ett väggkonstverk med elevernas keramik baserade på fröstudier och den grå hyllan som skulle omvandlas till ett konstverk med vita kakel och porslinsmålade insektbilder. Maria skulle göra porslinsmålningarna utgående från elevernas croquiestudier av insekter. Eleverna fick också en hälsning av nabbteeri inför sommarlovet. De fick i uppdrag att samla självdöda insekter att ta med när skolan började på hösten.

För workshoparna med nabbteeri valdes finskspråkiga och svenskspråkiga elever i åk 4-5. På hösten fick de en introduktion om offentlig konst och Skoff samt övade sig på croquie teckning med den egna läraren.

Insektworkshop

I september höll nabbteeri sin första workshop med eleverna i åk 4-5 där de studerade sina insekter, som de samlat under sommaren, med förstoringsglas. En del av insekterna sattes i diaram och förstörades upp som mörka silhuetter och tecknades med flytande tusch.

Fröworkshop

Dagen efter besökte de Aspegrens trädgård med årskurs 5 och samlade frön. Efteråt tecknade de av sina frön med hjälp av mikroskop och förstoringsglas.

I nästa verkstad med nabbteeri så formade de frövaser i lera. Efter en kort introduktion om formningstekniker så fick eleverna ganska fria händer att skapa en fröformad vas eller skål med upphängningsmöjlighet.

Senare jobbade de med sin egen lärare och målade och dekorerade lerarbetena med engobfärger efter en kort videohälsning och demonstration av Maria Teeri. Elevernas keramik glasyrbrändes efter det.

Temadag!

För att göra de övriga årskurserna delaktiga i skapandet av skolans konst önskade lärarkåren en temadag för de finska och svenska eleverna i åk 1-3 (ca 200 barn) vilket resulterade i en kreativ

förmiddag i oktober kring insekter. Konstnärerna, projektet och skapandet introducerades för eleverna som samlats i gymnastiksalen.

I åk 1-2 målades fjärilar med vattenfärger, för att teckna vingarna kunde eleverna använda många olika paffmodeller av olika fjärilsarters vingar förberedda av nabbteeri. Till kroppen användes gamla små pappersrullar från Strengbergs tobaksfabrik. Rullar målades också av eleverna för en eventuell installation. Vingarnas baksida gjordes följande vecka i collageteknik tillsammans med den egna klassläraren.

I åk 3 formades skalbaggar och flugor med papier maché och metalltråd. Vingarnas mönster tecknades noggrant på OH plast med tuschpenna enligt material som nabbteeri skickat.

Elevernas insamlade insekter väckte förundran och stolthet och nabbteeri valde därför att dokumentera dem när eleven håller sin insekt i handen mot en greenscreen.

Under november till februari jobbar nabbteeri med materialet i sin ateljé. Maria Teeri tecknar av elevernas insekter med porslinsmålningsteknik, och bilderna brändes fast. Av diversematerial i sin egen ateljé och trädgård skapade de växter, blommor och liv i varje fröform som eleverna gjort. Janne Nabb skapade en konstfilm av elevernas händer med insekter.

Kakelkonstverket

Under monteringsveckan 24-28.2 får den stora hyllkonstruktion i aulan vita kakel. Maria Teeri har noggrant målat av elevernas insektbilder i porslinsmålningsteknik. Eftersom hyllans väggar inte är raka så är det ett stort och krävande kaklingsarbete för byggarbetaren Johan Skog (Alerte Ab). I samma hyllkonstruktion monteras ny belysning, krokar som möjliggör upphängning av elevernas arbeten och en TV-skärm där konstfilmen (5 min lång) är loopad och visas.

Väggmålningen

På en vägg målar nabbteeri en underlagsmålning i formen av ett moln med bl.a elevernas anteckningar från frösamlandet. Ovanpå målningen monteras elevernas frökeramik med sin konstgjorda växtlighet.

Fina detaljer som visar på nabbteeris omsorg och egen estetik är bland annat den handskrivna infon om verket och den välavvägda och intressanta färgskalan. Helheten bildar ett mikrokosmos av artificiellt liv.

Invigning

Konstverket invigdes i 12.3 2025 med en vernissage där alla elever i skolan deltog. Det hölls tal av bland annat bildningsdirektören, rektor och konstnärerna och musik spelades. Avslutningsvis firade eleverna med att delta i stationer med insektdans, insektteckningar, konstrundvandring och insektglass. Alla elever fick en Skoff väska med insektmotiv och ett par tillfälliga insekttatueringar som minne av projektet.

Julia Rahikka hade gjort en processfilm som visades under dagen.

Vår skog Alma Daghem 5-åringar

- Demokratiskt och deltagande när barn och personal själva valde bildkonstnär.
- Process och skapande lek i fokus både under verkstäderna och i slutresultatet..
- Många helhetsupplevelser i anslutning till konstverkets tema som sträckte sig över hela läsåret.
- Naturtema och hållbarhet beaktades bra med delvis återanvända material (tyg av petflaskor) och skänkta material (färg, virke, remmar, papp, collagematerial, naturmaterial).
- Bra insyn i konstverkens skapandeprocess för barnen tack vare den tillfälliga ateljen i den stora gemensamma aulan.
- Konstnären skapade fin kontakt till barnen och planerade pedagogiskt välfungerande konstverkstäder för 5-åringarna.
- Konstverken var förståeliga och på barnens nivå men utförda i samklang med konstnärens övriga produktion.

Livsformernas aula Språkbadsskolan åk 4-5

- Projektet hade ett forskande grepp och visade på konsten som ett sätt att undersöka världen.
- En organisk och levande konstprocess som förändrades under året.
- Hållbarhet och natur i fokus. Temat lyfte fram naturens fascinerande mångfald och betydelse. Delvis återanvända, naturliga och skänkta material (kakel, färger, naturmaterial). Materialen även hållfasta (kakel och keramik).
- Elevernas insekter, keramik och teckningar centrala i den slutliga konsten, Elevernas verk integrerades och användes med kreativa och aktuella uttryck.
- Hela skolan involverades i temat och satsningen tack vare en temadag och vernissage.
- Alla verk hängdes upp och presenterades kreativt och estetiskt.
- Elevernas bidrag förvandlades och fick ett nytt och överraskande sammanhang i det slutliga verket.
- Konsten representerar samtidskonst och har inslag av media.

Konstpassagen Oxhamns skola åk 7-9

- Konsten skapades kring ett tema som önskats och intresserade eleverna.
- Konsten hade tydliga kopplingar till olika aspekter av det mänskliga livet; fantasi, hemort, känslor och biologi.
- Den pedagogiska planeringen och genomförandet gjordes i tätt samarbete med bildkonstlärarna.
- Det var en hög delaktighet i processen med stor arbetsinsats av både elever och lärare
- Delaktigheten syns i slutprodukten.
- Stor tydlighet i teknik och tema.
- Hållbarhet: Delvis återanvända och skänkta material. Materialen även hållfasta (keramik) eller förnybara vid behov (digital tapet, ekparkettkvadrater och keramikansikten utbytbara vid behov).
- Fint samarbete med staden i anpassningen av utrymmet
- Konstverket var ett teamarbete där summan blev mera än de enskilda delarna.

Feedback

I Oxhamns skola och Språkbads skolan genomfördes en enkät där eleverna gav feedback på konstsatsningen, hur de upplevt den och om förståelsen för konst blivit större. (se bilagor). Även personalen på de berörda skolorna/daghemmet gav respons genom en kort rapport. I Alma daghem fick barnen sätta lappar i askar med olika glada ansikten samt skriva hälsningar tillsammans med föräldrarna.

—Det har varit en positiv upplevelse att få se hur Pia, med sitt intresse för barnens tankevärld och sin positiva inställning och samverkan med barnen, skapat fina minnen tillsammans med barnen i daghemmet.

Nadja Finnholm, föreståndare, Alma daghem

—Det är fantastiskt som lärare att se hur eleverna tagit uppgiften på allvar och hur viktigt det är att hitta sitt egna konstverk bland alla andra. "Så fina de blev" och "Vilket proffsigt resultat" var de första kommentarerna över det färdiga arbetet.

Tiina Moisio, bildkonstlärare, Oxhamns skola

—När projektet inleddes upplevdes det som ganska fritt och öppet, vilket också gav en känsla av en viss otydlighet. I en skolmiljö, där struktur och tydlighet är viktiga för att kunna planera undervisningen, blev detta stundvis utmanande. Inledningsvis kändes det som att slutresultatet var lite oklart – både för konstnärer, lärare och elever.

Personalen, Språkbads skolan

—Inför framtida projekt av liknande karaktär har vi på skolan tagit med oss några lärdomar. Det är till exempel viktigt att samla alla involverade lärare innan projektet drar igång, så att alla får tydlig information om målen, hur projektet kan integreras i undervisningen, och vad som förväntas av var och en. Det underlättar planeringen och minskar stress.

Personalen, Språkbads skolan

—Vi tror att det hade varit värdefullt om eleverna fått vara mer involverade i utformningen av det slutgiltiga konstverket – exempelvis att få veta vilka av deras bilder som skulle användas. Många blev positivt överraskade över att även skisser och utkast användes i målningarna på väggarna, men det hade varit fint om detta kommunicerats i förväg.

Personalen, Språkbads skolan

—Lärarna upplevde projektet som både intressant och roligt. Det var väldigt givande och bjöd på många kreativa stunder. Några nämnde att de gärna hade sett att eleverna kunde vara mer delaktiga i själva skapandeprocessen, men vi förstår att detta var en utmaning inom ramarna för projektet.

Personalen, Språkbads skolan

—Det va jätterolig att göra konst med Maria och Janne!
Språkbadsskolans elev

—Kaikki mitä me ollaan tehty niin on hienoja, ois kiva nähä teitä uudestaan
Språkbadsskolans elev

Fakta och ekonomi

Tack vare att vi genast från start beviljades generösa bidrag från fonder och stiftelser kunde projektet inledas våren 2022. Detta första halvår sattes fokus på information, helhetsplanering, studiebesök och förberedelser. De tre följande läsåren genomfördes en konstsatsning per läsår.

Helhetsbudgeten har följt planen. De största utgiftsposterna har varit konstnärsarvoden, projektkoordinatorns lön, dokumentering, konstmaterial och montering samt slutrapport. Konstnärerna har fått ett inledande skissarvode för en konstverksplan samt pedagogisk planering av delaktigheten. För själva konstverket har de fått ett arvode på 15 000-20 000 för att delta i verkstäder och genomförandet av ett konstverk. Boende och resor har ersatts separat.

Den ekonomiska satsningen har i medeltal varit 50 000 per läsår. Därtill kommer egenandelar som består i samarbetsparternas arbetsinsats i form av planeringsmöten, personalens arbetstid för planering och Skoff-relaterade verkstäder som skapade grund för en pedagogisk och elevinkluderande process. Till samarbetsparternas andel hör också Yrkesskolan Optimas behandling av den donerade ekparkett som återanvändes i konstverket.

Egenandelar har även bestått i en aktiv kontakt med projektets styrgrupp (möten), där flera i stadens ledning deltagit. Staden har även, förutom med rent ekonomiskt stöd, bidragit till projektet med en del byggnadsarbete och renovering. Konstverkens monteringar utfördes dock som beställt arbete av Alerte oy.

Många seminarieplaneringsmöten och projektdiskussioner har hållits med Novia, YA och FUI. En stor andel består dock av Wava-institutets (projektkoordinator, rektor, kansli) aktiva engagemang i både planering, hantering och administration av projektet.

Projektet har möjliggjorts tack vare understöd från dessa bidragsgivare:

Finansiärer/ Externa medel

Brita-Maria Renlunds minnesfond
Staden Jakobstad
TAIKE (2022)
Svenska kulturfonden
Strengbergsstiftelsen
Oskar Öflunds fond

Egenandelarna består av projektägarens och samarbetsparternas arbetstid

Wava-institutet
Oxhamns skola
Alma daghem
Språkbadsskolan
Yrkesutbildningen YA
Yrkeshögskolan Novia.
FUI (Novia forskning, utveckling och innovation)
Stadens ledning
Stadens tekniska tjänster
Yrkesskolan Optima

Projektägare: Wava-institutet/ Grundläggande konstundervisning i Jakobstadsregionen

Projektkoordinator: Malin Simons, Bildkonstlärare, KoM

Hur många har nåtts?

I projektet har 732 barn deltagit aktivt i konstsatsningarna i form av verkstäder och temadagar (Oxhamns 262, Alma 70, Språkbadet 400) Berörd personal är ca 50 personer. Tack vare konstens invigningsfester har hela skolan och daghemmet kunnat delta och bli medvetna om att det gjorts en konstsatsning. Vid en del av dessa tillfällen deltog även föräldrar till barnen.

Dagligen är det ca 1400 barn och personal som kan ta del av konstverken under sin skoldag eller arbetsdag. Med en beräknad livslängd på 10 år kommer många nya barn att få uppleva konsten i skolan och daghemmet.

Konstseminarierna om offentlig konst har sammanlagt haft 120 deltagare.

Slutresultatet har tagits emot mycket positivt av både skolans personal och elever. Eleverna uppskattar verkligen konstverken. Det är vanligt att se dem stanna till och prata om dem. Många upptäcker fortfarande nya detaljer, vilket i sig är ett bevis på att verken väcker nyfikenhet och engagemang – något som vi ser som en av den offentliga konstens viktigaste uppgifter.

Ett viktigt resultat som projektet bidragit till är det arbete som staden Jakobstad inlett för att utveckla den offentliga konsten. Det finns en större medvetenhet om och vilja att beakta procentkonstsatsningar i nybyggen. Det har även tillsatts en arbetsgrupp för offentlig konst och arbetet med ett konstprogram som klargör principerna för offentlig konst har inletts.

Erfarenheter

Tack vare att Skoff-projektet var flerårigt och kunde göra konst tillsammans med barn och unga i olika åldrar samt med olika typer av bildkonstnärer så fick vi en bredare förståelse för hur en delaktig process kan planeras och genomföras. Yttre faktorer som inverkade var ekonomin, barnens ålder, skolans och daghemmets möjlighet att reservera tid för verkstäder och skapande tillsammans med bildkonstnären. Av betydelse var också hurudana utrymmen det fanns att jobba i, vilken utrustning som fanns i skolan (material skaffades oftast av projektet för verkstäderna) och personalens kunskap och vilja att delta i projektet.

Personalens intresse och möjlighet till engagemang både under planeringsprocessen och genomförandet är av största betydelse. För att satsningen ska förankras i skolans vardag och de förutsättningar som finns behövs personalens sakkunskap om eleverna, utrymmena och pedagogiken. Det är också personalen som har möjlighet att både före, under och efter projektet diskutera och öppna upp frågor om processen, konsten, bildkonstnären och konstverket som eleverna bidrar till. Där kunde projektkoordinatören ha tagit ett aktivare grepp för att skapa mera delaktighet och insyn under tiden när konstnärerna efter workshoparna jobbade med projektet och planerade i sina ateljéer. Graden av delaktighet i offentlig konst kan variera från låg till hög men samtliga Skoff satsningar har dock haft en hög delaktighet vad det gäller att ta till vara barnens och elevernas konst till det slutliga konstverket.

I våra konstsatsningar utmanades också personalens konstsyn med nya tekniker och sätt att skapa konst. I samtidskonsten är estetiken inte huvudfokus utan konsten kan handla om att väcka tankar, ställa frågor och skapa samtal.

*–Elämänmuotojen aulan kokonaisuus on rakentunut keskustelujen ja tekemisen kautta hiljalleen yhdessä koulun lasten ja aikuisten kanssa. Halusimme ottaa oppilaat mukaan nykytaideteoksen prosessiin alusta alkaen, ja mielestämme prosessia ja sen lopputuloksena muodostunutta installaatiota voidaan molempia pitää yhtä merkityksellisinä.
nabbteeri, Språkbadsskolan*

Projektkoordinatören fungerade som en länk mellan personal och bildkonstnärerna vad det gällde den pedagogiska planeringen samt materialval och anskaffningar. Därför behöver det finnas ett par ansvarspersoner i personalen som har möjlighet att svara på frågor, diskutera praktiska lösningar och föra information vidare till den övriga personalen.

I någon mån har koordinatören jämkat mellan bildkonstnärens vision och personalens önskemål och fungerat som en medlare eller översättare mellan två ganska olika världar. I Skoff-projektet var det en fördel att projektkoordinatören till sin utbildning både var konstpedagog och hade jobbat mycket med konstundervisning men också hade kunskap och egen erfarenhet av konstnärligt skapande och offentlig konst. Både skolan och konstnärerna hade sina förväntningar på vad projektet skulle innebära. Samtidigt som verkstäderna skulle fungera i skolmiljön kändes det viktigt att inte styra processen alltför mycket utan att bildkonstnärerna kunde sätta sin egen prägel på skapandet och ge eleverna lite annorlunda upplevelser.

Koordinatorn har också en viktig uppgift att sammanföra bildkonstnären och byggare eller tekniskt kunniga personer så att man tillsammans kunde diskutera och hitta väl fungerande och hållbara lösningar för monteringen och det praktiska genomförandet.

—Emme olleet aikaisemmin työskennelleet lasten kanssa tai yhteisöllisesti. Hankkeen koordinaattorin Malinin tuki, ammattitaito ja kannustus olivatkin merkittävässä roolissa ja arvokkaita voimavaroja koko työskentelyjakson ajan. Saimme myös tukea ja apua Kielikylpykoulun opettajilta. Vastaavaa kuraattorin tai koordinaattorin vahvaa työpanosta toivoisimme enemmän julkisen taiteen prosesseilta ylipäätäänkin nabbteeri, Språkbadsskolan

I arbetet ingick också en hel del kontakt med stadens utrymmesförvaltning och ansvariga planerare vad det gäller belysning och tekniska lösningar som eldragningar och ytor som skulle åtgärdas i anslutning till konstverkens montering.

En viktig insikt är koordinators betydelse, det behövs resurser för att sköta kontakten mellan skolan/daghemmet och bildkonstnären. Skolans personal jobbar under ständig tidspress och för många bildkonstnärer är deltagande processer och pedagogisk planering relativt obekant och det behövs tid och diskussioner för att hitta fungerande koncept.

Att involvera eleverna och förbereda material för många elever tar också en hel del tid i anspråk så processen och planeringen behöver inledas i god tid.

En betydelsefull aspekt av Skoff är att projektet bidragit till samarbete och gemenskap i skolan. Det mänskliga livet och vår miljö har behandlats på ett mera helhetsbaserat och känslomässigt plan och visat på att kulturupplevelser och konst kan stödja välmående och skapa platser för fantasi, lekfullhet och reflektion i skolmiljön. Verkstäderna har gett eleverna erfarenheter av att jobba tillsammans för en gemensam sak och lyft fram det kollektiva lärandet. Jag tror att de flesta som deltog i projektet på något plan har fått uppleva att konst är både allvarligt och lekfullt på samma gång.

Malin Simons, 2025